

СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ ДО СОТ

О.А.Поліщук, аспірант

Науковий керівник: В.І.Ткачук, кандидат економічних наук

Розглянуто основні напрями підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств в умовах вступу України до СОТ.

Рассмотрены основные направления повышения конкурентоспособности сельскохозяйственных предприятий в условиях вступления Украины в СОТ.

Постановка проблеми. Сучасний стан розвитку України характеризується реформуванням усіх сфер суспільного життя та активної інтеграції у світове співтовариство. Не є виключенням і аграрна сфера, свідченням чого є факт визначення одним із стратегічних орієнтирів сучасної політики утвердження конкурентоспроможного, експортно орієнтованого та екологічно безпечного сільськогосподарського виробництва відповідно до принципів і норм СОТ [1]. Вступ України до СОТ поступово переходить зі стадії ідеї до практичної реалізації, тому набувають актуальності питання щодо наслідків даного процесу для економіки України та можливості усунення їх негативного ефекту.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема інтеграції України до світового співтовариства є багатоаспектною, тому стала предметом дослідження багатьох теоретиків і практиків економічної науки. Зокрема, питання щодо наслідків вступу до СОТ для сільськогосподарських товаровиробників та основні напрями аграрної політики України в рамках даного процесу знайшли своє відображення у працях О.Бородіної, С.Дем'яненка, В.Галушко, Т.Зінчук, С.Зоря, С.Кваша, О.Могильного, О.Нів'євського, Т.Осташко та ін. Відсутність єдиної думки вчених щодо поставленої проблеми та шляхів її вирішення, конкретних пропозицій стосовно забезпечення ефективного функціонування, конкурентос-

роможності та економічної стійкості виробників аграрної продукції в нових швидкозмінних умовах залишають широке поле для подальшої праці і визначають мету даного дослідження. З огляду на це, метою статті є визначення основних напрямів підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств в умовах вступу України до СОТ.

Результати дослідження. Починаючи з 2002 року, в сільському господарстві України намічаються позитивні тенденції — поступовий вихід із затяжної системної кризи і нарощування обсягів виробництва. Та незважаючи на це, невирішеними залишаються такі проблеми, як виснаження ресурсного потенціалу та брак коштів. Необхідність швидких та радикальних змін щодо ситуації в аграрному секторі загострюється поступовою інтеграцією української економіки у світове співтовариство. Стратегічною ціллю державної політики став вступ України до СОТ. Його неминучість обумовлює необхідність не лише визначення наслідків, а й глибокого аналізу можливості швидкої адаптації до цього процесу сільськогосподарських товаровиробників, які вже сьогодні готові використати переваги, що надасть їм вступ до СОТ, але не готові стикнутися з можливими загрозами та негативними наслідками.

Одним з наслідків інтеграції України в світове співтовариство стане зростання конкуренції національних товаровиробників з імпортерами в результаті відкритості продовольчого ринку. В ринкових умовах даний процес об'єктивно вважається позитивним, проте сучасний стан більшості сільськогосподарських підприємств (деградація земельних ресурсів, низька техніко-технологічна оснащеність та ефективність виробництва) не дозволить їм підтримувати власну конкурентоспроможність та економічну стійкість, зокрема конкурувати з іноземними виробниками сільськогосподарської продукції. На думку експертів, найменш конкурентоспроможними на внутрішньому ринку після приєднання до СОТ виявляться виробники молока, яєць, м'яса, картоплі, овочів та фруктів [2]. За даних умов підвищення конкурентоспроможності підприємств потребує належного фінансування. Нині ж основним джерелом інвестицій аграрних підприємств є їх власні фінансові засоби, що обумовлює

необхідність покращення фінансового стану та підвищення економічної стійкості. Підприємствам доцільно формувати й використовувати власні резерви, зокрема шляхом диверсифікації своєї діяльності. Це дозволить отримати більші прибутки від якіснішої різноманітної продукції та більш широкого асортименту, раціональніше використовувати наявний ресурсний потенціал.

Поряд з цим сільськогосподарським підприємствам доцільно використовувати вже наявні конкурентні переваги, що частково сприятимуть захисту внутрішнього ринку:

- відсутність інфраструктури надходження та розподілу значних обсягів імпоротної сільськогосподарської продукції у регіонах;
- суттєві транспортні витрати на доставку імпоротної продукції в порівнянні з продукцією місцевого виробництва;
- невисока купівельна спроможність та традиційні уподобання населення, зокрема, у виборі продуктів харчування.

У більшості розвинених країн особливо ЄС, США, Японії активну участь у вирішенні проблеми підвищення конкурентоспроможності аграрного сектору приймає держава, оскільки їх сільськогосподарська продукція загальновизнано є неконкурентоспроможною, порівняно з іншими суб'єктами зовнішнього ринку [3]. Для даних країн звичною практикою стало штучне підвищення конкурентоспроможності товаровиробників за допомогою дотацій та експортних субсидій, що дозволяє продавати продукцію за демпінговими цінами. Вітчизняне сільськогосподарське виробництво без цілеспрямованої державної підтримки також не здатне бути конкурентоспроможним, тим більше порівняно з іноземною продукцією. Воно потребує активної підтримки через податки, підтримку цінового паритету, пільгове кредитування, цільове фінансування та інші методи.

Зокрема необхідним є внесення коректив в аграрну політику стосовно фінансової підтримки сільськогосподарських підприємств. Відповідно до Угоди про сільське господарство, заходи внутрішньої підтримки доцільно класифікувати залежно від впливу на виробництво і торгівлю. Заходи "жовтої скриньки", фінансування яких Україна матиме зобов'язання скоротити, оскільки вони справ-

ляють “викривлюючий” вплив на виробництво і торгівлю, протягом останніх років, навпаки, мають тенденцію до зростання (табл.).

Таблиця

Розподіл видатків Державного бюджету України на МінАП відповідно до правил СОТ ("жовта скринька"), млн. грн.

Статті видатків	2004 рік	2005 рік	2006 рік	2007 рік
Фін. підтримка виробництва продукції тваринництва і рослинництва	421,0	689,5	1992,5	3785,0
Здешевлення кредитів комерційних банків	141,5	350,0	260,0	653,0
Фін. підтримка фермерських господарств	5,1	27,3	28,0	63,0
Закладка молодих садів, виноградників, ягідників, хмільників	109,1	175,0	227,7	275,0
Часткова компенсація вартості техніки та мінеральних добрив	393,7	270,0	32,0	131,8
Фін. підтримка розвитку підприємств молочної переробки	0,0	10,0	4,0	0

Джерело: розроблено за даними [4, 5]

За даними таблиці, найсуттєвіше зростає фінансова підтримка виробництва продукції тваринництва і рослинництва – у 2007 р. На дані цілі Держбюджетом України передбачено виділити 3785,0 млн. грн., що на 1792,5 млн. грн. більше, ніж у попередньому році. Щодо заходів “зеленої скриньки”, які відповідно до вимог СОТ відкривають найбільші можливості для підтримки ефективності та підвищення конкурентоспроможності аграрного сектора, то їх фінансування протягом останніх років також поступово зростало. Так, у 2006 р. на їх реалізацію було виділено 2576,1 млн. грн., що на 323,5 млн. грн. більше, ніж у 2005р. і на 898,3 млн. грн. – ніж у 2004 р. Розширюючи й надалі фінансування заходів “зеленої скриньки”, Україна матиме можливість надавати сільсько-господарським товаровиробникам підтримку, що буде достатньою для довгострокового стійкого зростання, не породжуючи конфлікти з іноземними партнерами.

Таким чином, стає цілком очевидним факт, що приєднання України до СОТ справлятиме суттєвий вплив на конкурентоспроможність аграрного сектору. Це обумовлює необхідність розробки

та впровадження ефективного та відповідного до вимог СОТ механізму захисту вітчизняних виробників, що включатиме заходи державного протекціонізму та засоби, які доцільно активізувати на рівні окремих підприємств. Державна підтримка конкурентоспроможності сільського господарства в свою чергу повинна включати заходи щодо:

- гармонізації стандартів на продукцію із світовими, впровадження систем контролю за безпечністю і якістю продукції, вдосконалення системи оцінки відповідності;
- гарантування рівних умов підтримки всім сільськогосподарським виробникам;
- збільшення фінансування бюджетних програм “зеленої скриньки”;
- гарантування особливого режиму для розвитку стратегічно важливих галузей сільського господарства;
- стимулювання внутрішнього попиту на продукцію вітчизняних товаровиробників.

ЛІТЕРАТУРА

1. Трегобчук В.М., Б.Й. Пасхавер та ін. Про довгострокову стратегію сталого розвитку агропромислового комплексу // Економіка АПК. – 2005. – №7. – С. 3-11.
2. Осташко Т. Що Сот прийдешня нам готує? // Пропозиція. – 2004. – №8-9. – С. 36-38.
3. Аграрний сектор України на шляху до євроінтеграції / За ред. О.М. Бородіної – Ужгород: “ІВА”, 2006. - С. 85.
4. Нів'євського О. Бюджетна підтримка АПК // Аспекти сільського розвитку. – 2006. – №1-2(7). – С.22-29.
5. Зуб Г.І. Фінансова підтримка аграрного сектору в Держбюджеті на 2007 рік // Облік і фінанси АПК. – 2006. – №11. – С. 34-35.